

JOAN CALSAPEU

Miguel de Cervantes era Català

Sempre l'hem conegut com a Miguel de Cervantes, autor del *Quixot*, però potser li haurem de dir Felip o Jeroni Servent -tot i que, si noves recerques ho avalen, podria dir-se també Miquel. Aquesta és la conclusió a què ha arribat l'escriptor i filòleg Jordi Bilbeny després de deu anys de recerca sobre Cervantes i la seva obra mestra, i que va exposar el 22 d'abril, vigília de Sant Jordi, al Saló de Pedra d'Argentona.

Bilbeny té un prestigi acreditat com a investigador de la personalitat de Cristòfol Colom i de la primera etapa de la conquesta d'Amèrica. El filòleg arenyenc ha demostrat a bastament que Colom era català, que les tres expedicions colombines van partir de Catalunya, i que l'empresa de la conquesta americana va ser una iniciativa catalana. Ara li toca el torn a Cervantes. Segons Bilbeny, l'escriptor podria ser fill d'una família catalana, amb una branca a Barcelona, de nobles cultes i vinculats des de generacions a la casa reial. Vet aquí quinze de les pistes que han conduït l'investigador fins aquí:

Primera pista. Els escriptors catalans dels segles XVI i XVII tenen unes dificultats enormes per publicar la seva obra en català; la censura eclesiàstica i la repressió política se sumen per bloquejar la creació literària en català, de manera que els escriptors que volen fer carrera literària ho han de fer en castellà i, fins i tot, fer-se passar per castellans.

Segona pista. Cervantes té un origen misteriós: els documents citen el seu naixement a Madrid, Sevilla, Còrdova, Alcalá de Henares, Valladolid, Lucena, Madridejo, Toledo... "La vida de Cervantes -diu Bilbeny- just cent anys després de la seva mort, ja és una incògnita, quan se sap amb certesa que de jove ja era un escriptor reconegut i tenia fama literària abans de l'edició del *Quixot*". "És com si avui no sabéssim d'on era Verdaguer", argüeix Bilbeny, que troba que aquesta boira és premeditada i respon a la voluntat política que en el futur es consideri Cervantes com a castellà.

Tercera pista. Després de segles de controvèrsia, els historiadors de la literatura acordaren que Miguel de Cervantes era nascut a Alcalá de Henares. Emperò, resulta que el Miguel de Cervantes que vivia a Alcalá era fill d'un pobre metge que en morir només tenia tres llibres a casa i que la filla del presumpte escriptor era analfabeta. Dificil, doncs, que aquest Cervantes -segurament un analfabet- fos l'autor del *Quixot*. En canvi, els Servent catalans es convertien en Cervantes quan anaven a raure a terres de Castella i a Amèrica, i entre aquests (escampats per Mallorca, València i Catalunya), hi ha uns germans Servent de Xixona amb un perfil biogràfic calcat al que s'atribueix al Cervantes castellà. Aquests Servent catalans eren molt cultes, eren militars i juristes, havien combatut a Flandes, Àfrica i Itàlia, i havien quedat malferits. Eren d'una nissaga que

havia treballat des del segle XIV a la Cancelleria reial catalanoaragonesa. Sembla, doncs, que hi va haver dos Miguel de Cervantes, i que les biografies de l'un i de l'altre s'han barrejat de manera confusa.

Quarta pista. Ràpidament desapareixen les primeres edicions del *Quixot*, tal com havia passat amb altres autors catalans de l'època.

Cinquena pista. Les primeres edicions conegudes del *Quixot* s'imprimeixen a Flandes, Lisboa, València i Barcelona, precisament els territoris que maldaven per separar-se de la Corona d'Espanya.

Sisena pista. Martí de Riquer afirma que Cervantes tenia casa a Barcelona, i sabem del cert que l'escriptor va residir, almenys uns anys, a València i a la ciutat comtal.

Setena pista. Cervantes era un admirador de Lluís Vives, i els Servent són parents directes dels Vives de València; a més, resulta que un Vives fou el primer a editar les dues parts del *Quixot* en un sol llibre, el segle XVII, a Barcelona.

Vuitena pista. Gran part de la biografia coneguda de Cervantes transcorre per possessions de l'antiga corona catalanoaragonesa com Nàpols, Sicília, València i Barcelona.

Novena pista. Cervantes s'enrola a València i s'embarca a Barcelona, rumb a Lepant, a bord d'una galera catalana.

Desena pista. A diverses obres (per exemple, al *Persiles*), Cervantes fa grans elogis dels catalans (que considera que "s'avancen a

totes les nacions del món”), de Barcelona i de València. En canvi, fa consideracions molt negatives adreçades als espanyols.

Onzena pista. Cervantes considera que la lluita de Perot Rocaguinarda és d’una gran justícia, i l’homenatge fent-lo aparèixer en el *Quixot*. El bandoler català era l’enemic públic número u de la Corona d’Espanya.

Dotzena pista. Cervantes fa en el *Quixot* un gran elogi del *Tirant lo Blanc*, que considera “la millor novel·la del món”.

Tretzena pista. El *Quixot* perd el seny a Castella i el recupera a Catalunya (en concret a Barcelona, l’única ciutat real que apareix en la novel·la).

Catorzena pista. El *Quixot*

conté un nombre considerable d’expressions i girs catalans (com ara “me haria cruces”, “meter cucharada”, etc.). Bilbeny afirma haver-ne trobat, per ara, un centenar.

Quinzena pista. Andreu Bosch, al seu *Sumari* de 1628, esmenta Miquel de Cervantes entre els autors dels diversos regnes de Catalunya que “proven la innata fidelitat a la nació catalana”.

Hi ha moltes pistes més, encara -i més que en sortiran. Però per raons d’espai ens aturarem aquí. L’operació de desemascarar l’autor del *Quixot*, posar en evidència els falsificadors i restablir la veritat tot just ha començat. La gràcia del cas és que il·lumina un escenari (el dels s. XVI i XVII) de repressió i

ofec de la creació literària en català, que condemnà molts escriptors al silenci o els forçà a fer carrera literària en castellà; uns escriptors que no podien denunciar explícitament aquesta situació en els pròlegs dels seus llibres perquè la censura ho impedia. I encara hi ha qui parla de la *Decadència*!

A més, la redescoberta de Cervantes convida a revisar la significació del *Quixot*. Bilbeny ho té claríssim: la novel·la senyera del nostre escriptor és una crítica de la cultura política castellana, que promou la crispació contra enemics inventats que cal sotmetre -com ara nosaltres, els catalans, pacífics molins vistos des d’Espanya com a gegants atroços. El *Quixot* no perd vigència.

AIGUA CLARA

la Cara

El mes de febrer d’enguany, i mercès a gestions fetes pel Centre d’Estudis Argentonins, fou penjada en la paret del campanar de l’església parroquial una làpida sepulcral del 1638, que molt probablement havia estat en el terra de la nau principal de la parròquia. La làpida aparegué per sorpresa en unes obres de rehabilitació que es feien en una casa del costat de Can Gustà, al veïnat del Puig. Tot i el seu mal estat s’observa en la part superior un escut molt desdibuixat, i el text amb la inscripció del difunt i la data en la part

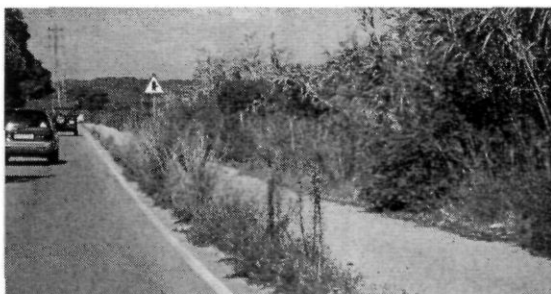
inferior. Ara es treballa en investigar a qui havia estat destinada la làpida.

Volem agrair especialment als familiars dels cònjuges Alfonso Cañadas i Josefa Rabassa la cessió de l’esmentada làpida, a l’ajuntament d’Argentona que hi va posar els mitjans per penjar-la, i al rector de la parròquia per les facilitats donades per la seva ubicació.

la Creu

D’ençà que es va inaugurar la nova carretera que uneix la vila amb el veïnat del Cros, vam pensar que era una bona idea reservar una ampla vorera paral·lela a la riera per tal que els vianants poguessin passejar-hi, que els esportistes hi poguessin córrer... Calia, però, com en totes les obres públiques un manteniment adequat. A hores d’ara, sembla que importa poc que el vial estigui en bones condicions de conservació com els vorals de la carretera en tot el tram que lllinda amb les naus de Can Negoci. Caldria, doncs, que els equips de neteja que pertoqui tinguessin cura d’aquesta via prou freqüentada per vianants de la nostra vila.

CARA I CREU